

"ÇOCUK GELİN" ESRANUR'UN DRAMI; "İMAM NİKAHI" ve SORUMSUZ SORUMLULAR

Ne zaman UTANACAĞIZ !?

Nihat Tarimeri
Sosyal Hizmet Uzmanı

Kanıksanan bir "dram" ve durum:

1) Bir Türkiye gerçeği olarak oldukça yoğun yaşanan ve ancak son zamanlarda yapılan çalışma ve çabalarla "çocuk gelinler" şeklinde sık sık gündeme gelmeye başlayabilen "erken ve zorla evlendirme" ile ilgili en son Şanlıurfa'da 16 yaşındaki Esranur'un dramı 23 ve 24 Şubat 2013 tarihli gazetelere yansdı.

Her zaman olduğu gibi kısa bir süre sonra yoğun gündem içinde bir üçüncü sayfa haberi olarak kaybolup, unutulup gidecek bu haberlerden biri de "Çocuk gelinin dramı" başlığında 24 Şubat 2013 tarihli Hürriyet Ege'de yayınlandı. Doğan Haber Ajansından Kadir Özer tarafından haberleştirilen bu haber de damatlık giysileriyle amcasının oğlu ile birlikte Esranur'un gelinlikli ve duvaklı oldukça büyük bir düğün resmide ayrıca yer almaktadır.

İnternet ortamından da ulaşılabilecek haber aynen şu şekilde haberleştirilmiştir.

"ŞANLIURFA'da 16 yaşındaki Esranur Ağaç, geçen 25 Ocak'ta amcasının özel güvenlik görevlisi oğlu 20 yaşındaki Gökhan Ağaç'la imam nikâhıyla evlendirildi, davullu zurnalı düğün yapıldı.

Çifti, damadın ailesinin de oturduğu Buca Ufuk Mahallesi 3650 Sokak'taki bir apartmana yerleşti. Anne ve babası boşanmış olan Esranur, önceki akşam kayınpederi ve amcasının 7. kattaki evine oturmaya gitti.

Sohbet sürerken amcanın cep telefonu çaldı. Görüşmede iddiaya göre Esranur Ağaç, Şanlıurfa'da gönlünü kaptırdığı, ancak istemesine rağmen evlenemediği gencin, ağabeyiyle çıkan tartışmada bıçaklandığını öğrendi. Çılgına dönen Esranur, 9'uncu kattaki evine koşarak çıktı. Kapıyı kilitleyen Esranur, salonun penceresinden kendisini boşluğa bıraktı. Binanın önündeki toprak zemine düşen Esranur, kanlar içinde yerde kaldı. Esranur, ambulansla Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne götürüldü, ancak çabalara karşın yaşamını yitirdi, cenazesi bugün sabah toprağa verilmek üzere Şanlıurfa'ya götürüldü."

2) Bu haberde de görüleceği gibi 16 yaşında bir çocuk olarak "Esranur"un diğer bir çok yaşlıları gibi yaşadığı acı dram bu habere yansımış olup bu haberde özellikle amcasının oğlu ile oluşturulan birlikteliğinde davullu zurnalı düğün ve de "imam nikâhı" ile meşrulaştırıldığı görülmektedir. Böylece; mağdur Esranur'un ana babasının onayıyla bir "eş", bir "aile" olmaya yönelik bu birliktelik sosyal çevre ve değerler açısından da benimsenir ve de kabul edilmiştir. Bu durum ve bu şekilde oluşan birliktelik(ler) sadece Esranur'un yaşadığı bir olay/dram değildir. Senelerden beri Türkiye'de yüzbinlerce çocuğun ana ve babalarının onayıyla "çocuk gelin" olarak yaşadıkları oldukça kanıksanan örneklerden biridir. Bu konuda internet ortamında kısa bir araştırma yapıldığında 18 yaşından küçük çocukların (ki özellikle kız çocukların) zorla ve erken evlendirilmelerinde bu birlikteliklerin yoğun bir şekilde "dinsel tören" veya diğer bir deyimle "imam" nikâhı ile meşrulaştırıldığı görülecektir. (Not:1) Bu meşrulaştırma aynı zamanda gelenek ve görenekler bağlamında yaygın bir şekilde uygulamada olan "başlık" veya "berdel" gibi uygulamalarda ana ve babaların parasal bir yarar sağlamasında da bir araç olabilmektedir.

Somut olmayan ancak öngörülen bilgilere göre Türkiye'de ki evliliklerin üçte birinin 18 yaşından küçük erken ve zorla evlendirme olması bağlamında sağlık sorunları ile birlikte yoğun bir şekilde yaşanan "çocuk gelinler" olgusunu değerlendiren bir çok çalışmada bu sorunun gelenek ve görenekler dahil sosyo-ekonomik bir çok nedeni olduğu öngörülmektedir.(Not:2)Ancak; 2013 yılında "Esratur" ve diğer binlerce Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı yaşatlarının yaşamış oldukları bu dramın özellikle Çocuk Haklarının uygulandığı öngörülen ve bu yönde hukuksal düzenlemelerin de var olduğu günümüz Türkiye'sinde yaşanmış olması bu insani ve vicdani sorunu öncelikle hukuksal bir sorun olarak öne çıkarmaktadır. Yaşanan ve yaşatılan bu sorunda özellikle ve de öncelikle 18 yaşından küçük kız çocuklarının bir "eş" olarak meşrulaştırılması için evlendirilmelerinde bir araç olarak öne çıkarılan, "dinsel tören" veya "imam nikâh" uygulamasının ve bu uygulamaların hukuksal boyutunun değerlendirilmesini de bu bağlamda ayrıca gerekli ve önemli kılmaktadır.

Hukuksal durum:

3)Özellikle "Çocuk Gelinler" olarak gündeme gelen bu sorunun/durumun 2004 yılında Anayasanın 90 ıncı maddesinde yapılan değişiklik bağlamında iç hukukun da bir parçası olan başta "İnsan Hakları olmak üzere "Çocuk Hakları" ile ilgili birçok uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu öngörülebilir. Ki aslında bu sorun öncelikle bir "İnsan Hakları" sorunudur. Buna rağmen; sadece mevcut iç hukuk uygulamaları üzerinden değerlendirilmesinde bile yaşanan bu dram/durum başta "hukuk" ve uygulamaları açısından tartışılması gerekli bir durumu da öncelikle ortaya çıkarmaktadır. Bu öncelik; 1926 yılından beri yürürlükte olan "Türk Medeni Kanunu" kapsamında "Medeni/Yurttaş Hukuk" uygulamasının Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları için var olmasına rağmen çocuk dahil bireylerin yaşanan toplumda bir "yurttaş" olarak yer almaları, konumlandırılmaları ve bir hak sahibi olmaları ile ilgili durumu ve düzeyi de bir ölçüde yansıtabilmektedir. Aynı zamanda; ait olunan inanç topluluğun değerleri yerine özgür bir birey ve "Yurttaş" olmak ve olabilme ile ilgili Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'nın 2.inci maddesinde belirtilen "demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti'nin nitelikleri içinde önemli bir göstergedir. Çocukları çok sevdiğini söyleyen bir toplumun çocukları nasıl koruduğunu,"Esranur" gibi çocukların hayatlarının karartılmasında nasıl seyirci kaldığını da gösterebilmektedir.

"Medeni/Yurttaş Hukuku" açısından

4)Bilindiği gibi "kişi"lerin yaşanan toplumda özgür bir birey, bir "yurttaş" olarak konumlandırılmasına ve hak sahibi olmalarına yönelik tarihsel bir süreç yaşanmıştır. Özellikle Kıta Avrupasında "modernite" süreçlerinden farklı ve paralel yaşanan "Aydınlanma" sürecini de içeren bu süreçte toplumsal yönetim düzenini de belirleyen yapılanmada önemli bir evrim ve değişim yaşanmıştır. Yöneten ve yönetilen ilişkilerini de belirleyen bu evrim ve değişim halen yaşamaya devam etmektedir. Bu süreçte ait olunan inanç topluluğunu belirleyen dinsel değerler ve bu değerlerin uygulanmasına yönelik " dinsel kurumsal" yapı ile "devlet" yönetimi ile ilgili yönetsel yapı yeniden şekillenmiştir. Konum ve işlev açısından bir birinden ayrıştırılması da hedeflenmiştir. Bu bağlamda ait olunan inanç veya dinsel değerlere göre toplumda konumlanan çocuk dahil tüm bireyler "Yurttaş" üst kimliği ile de yaşanan toplumda konumlandırılarak hak sahibi olmaları da sağlanmıştır. Bu konumlandırma/hak sahibi olma ise "Medeni/Yurttaş Hukuk" üzerinden dünyevileştirilmiştir. Güvence altına alınmıştır. Yapılandırılmış ve kurumsallaştırılmıştır. Dinsel bir tören ve değerler açısından ait olunan "dinsel kurum" tarafından meşrulaştırılan çiftler arasındaki birliktelikte "aile" kurumu açısından "evlilik" ve "boşanma" başlıkları ile "aile" hukukunun içinde dünyevileştirilmiştir.

"Medeni/Yurttaşlık Hukuku" kapsamında evlilik yaşı olmak üzere evlenme ile ilgili kurallar ve uyulmaması durumunda yaptırımlar belirlenmiştir. Gene kamu adına yetkilendiren görevli bir kişi bu bağlamda tören için yetkilendirilmiştir. Kişilerin özel alanına giren dinsel tören ise ancak resmi evlilik töreninden sonra yapılması öngörülmüştür.

5)Gene bilindiği gibi 937 maddeden oluşan 17.2.1926 tarihli 743 sayılı Türk Medeni Kanunu ile de bu yaklaşım ve uygulama Roma Hukuku felsefesiyle birlikte Türkiye Cumhuriyetine de yansımıştır. M. K. Atatürk tarafından başlatılan "Aydınlanma" süreci kapsamındaki bu yansıma, 8 adet olarak belirlenen "İnkılap Kanun"larından biri olarakta değerlendirilmiştir."17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikah esası ile aynı kanunun 110 uncu maddesi hükmü;" ile de 1982 tarihli T.C.Anayasanın 174 üncü maddesinde "Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin laiklik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılap kanunlarının, Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz" şeklinde yapılan düzenlemeyle de korunması hedeflenmiştir.

6)22.11.2001 tarihinde de 1030 maddelik 4721 sayılı yeni “Türk Medeni Kanunu” nunda da bu uygulamaya aynen devam edilmiştir. Bu yönde yeni bazı düzenlemelerde yapılmıştır. Kanunun; ikinci kitabında “Aile Hukuku” başlığında yer alan “Evlenme Başvurusu ve Töreni” başlığının 134 ile 144 üncü maddelerinde bu düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelere göre belediye bulunan yerlerde Evlendirme Memurluğu, köyde ise Muhtarlık biriyle evlenecek olan kadın ve erkek için başvuru makamı olarak gösterilmiştir (Mad 134).Başvurulan kişilerin yaptığı başvuru sırasında vereceği belgeler bağlamında da verilen evlenme izini ile de bir evlenme töreni düzenlenebilmektedir. Böylece yetki ve uygulama kanunun uyarlandığı “İsviçre Yurttaş Kanunu (ZGB)” nunda olduğu gibi “yurttaş” temelli olarak uygulamasına devam edilmiştir.

Evlenme töreni ise, evlendirme dairesinde evlendirme memurunun ve ayırt etme gücüne sahip ergin iki tanığın önünde açık olarak yapılacağı öngörülmüştür.. Ancak, törenin evleneceklerin istemi üzerine evlendirme memurunun uygun bulacağı diğer yerlerde de yapılabileceği de sağlanmıştır. (Mad.141) Törende evlendirme memuru, evleneceklerden her birine birbiriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Evlenme ise, tarafların olumlu sözlü cevaplarını verdikleri anda oluşur. Memur, evlenmenin tarafların karşılıklı rızası ile kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu açıklar. (mad.142) Evlenme töreni biter bitmez ise evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. **“Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dinî töreni yapılamayacağı”** 143 üncü madde de ayrıca belirtilmektedir. Madde de ayrıca “evlenmenin geçerli olması dinî törenin yapılmasına bağlı değildir.” şeklinde ayrı bir düzenleme ile de uygulama dinsel uygulamalardan ayrıştırılmıştır. Böylece dünyevi kurallar uygulamada öncelikli kılınmıştır.(Bu yöndeki aynı uygulama “İsviçre Yurttaş Kanunu ZGB” nun 97 maddesinde de aynen yer almaktadır.)

7)Öte yandan gene 4271 sayılı Kanunun “Evlenme Ehliyeti ve engeller” ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı “Ehliyetin koşulları” arasında “Yaş” ta bir etken olarak gösterilmiştir. 124 üncü madde de bu bağlamda yapılan *“Erkek veya kadın onyediyi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.”* şeklindeki düzenleme ile de evlenme ehliyeti mahkeme izniyle 16 yaşını dolduran erkek ve kadına kazandırılmıştır. Ayrıca 126 ıncı maddede *“Küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.”* şeklindeki düzenlemeyle de 17 yaşındaki kadın ve erkeğin yasal temsilcinin izni olmadan evlenemeyeceği de öngörülmüştür. Ancak haklı bir sebep olmaksızın izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra Hakim’in bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebileceği de ayrıca öngörülmüştür.

"Ceza Hukuku" açısından.

8)“Medeni/Yurttaş Hukuk”u kapsamında yansıtılan ve güvence altına alınan evlilik ile ilgili bu uygulamaların bir "Hukuk Devleti" ilkeleriyle korunması amacıyla da bu uygulamalar “ceza hukuku” alanına da taşınmıştır. Bu amaç ve hedef ile de bu koruma Türk Ceza Kanunlarına da yansıtılmıştır. 2005 yılına kadar yürürlükte olan 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 237 inci maddesinde yer alan bu yöndeki düzenlemelerin de 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nun 230 uncu maddesinde aynen devam ettirilmiştir.

“Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören” ile ilgili bu yöndeki düzenlemelerin yer aldığı 230 uncu maddesinin (5) fıkrasında da *“Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medenî nikâh yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.”* şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Türk Medeni Kanun bağlamında dinsel törenler ile ilgili yaptırım öngören bu aynı maddenin (6) ıncı fıkrasında da ***Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis***

cezası verilir. “şeklinde düzenlenmesi ile de resmi bir nikâh ile ilgili bir belge görmeden dinsel tören yapmak 1926 dane beri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bir "SUÇ" olarak öngörülmüşür. Böylece yurttaş temelli dünyevileşen evlenme ile ilgili uygulamanın korunması da 1926 yılından beri hedeflenmiş bir durumdur. (İsviçre' de bu yöndeki düzenlemeler ise “İsviçre Ceza Kanununun/ Schweizerischen Strafgesetzbuches vom 21. Dezember 1937 [StGB; SR 311.0]” nun 271,287 ve 292 maddelerinde yer almaktadır.)

Mad 98; 278; 279;

9)Türk Ceza Kanununda ayrıca işlenmekte olan bir suçu bildirmemekte bir suç olarak öngörülmüşür. Bu yönde 278 inci madde de bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda yaptırımlar içeren düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca bu maddede 15 yaşın altındaki “çocuk” kendini savunamayacak bir kişi olarak bedelsel ve ruhsal bakımdan özürü ve hamile kişiyi ile aynı şekilde değerlendirilerek bu yönde oluşabilecek bir suçta yaptırım daha da arttırılmaktadır. Bu maddeye ek olarak

“Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi” ile ilgili 279 uncu maddesi ise “(1) *Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2)Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” şeklinde düzenlemesiyle de tüm kamu görevlileri işlenen bir suçu bildirmek ile ilgili ayrıca yükümlü kılınmıştır. Yargı görevliler dahil bu konuda bir ayrıcalık ise söz konusu olmayıp 280 inci maddede sağlık mensupları için ayrı bir düzenlemede Türk Ceza Kanununda yer almaktadır.

10)Gene TCK da “Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi” başlığı altında 98 inci maddesinde “Yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhal ilgili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.” şeklinde yapılan düzenleme ile çocuk dahil “kişi”lere yardımda bir görev ve yükümlülük olarak öngörülmüşür. Bu bağlamda Çocuk Koruma Kanun'unun 6 ncı maddesinde yapılan çocuklar ile ilgili Kuruma başvuru başlığı altında “*Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu(Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk – mad.3 a/1-) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.*” şeklinde yapılan düzenlemeyle de çocuklar ile ilgili yükümlülük ayrıca öne çıkmaktadır.

11)Mad.103 ve 104;

Aynı zamanda 18 yaşından küçük kız çocuğunu ana ve babalarının onayıyla ve de "başlık" uygulaması gibi uygulamalar çerçevesinde bir bedel karşılığı erken veya zorla evlendirilmesi “cinsel istismar” suçu bağlamında çocukları “mağdur” olarakta konumlandırmaktadır. Böyle bir konumlandırma ceza hukuku, medeni hukuk , “koruma” ve de uluslararası sözleşmeler açısından ayrı ayrı ve birlikte değerlendirilmesi gereken bir boyuttu da ayrıca öne çıkarmaktadır. Türk Ceza Kanununun “Çocukların cinsel istismarı” başlıklı 103 üncü maddesi açısından da ayrıca bakılması gerekmektedir. Bu madde de 15 yaşını tamamlamış çocuk ile 16 yaşındaki çocuklara yönelik cinsel istismar ile ilgili suç tanımına yönelik uygulama ve yaptırımlar yer almaktadır.(Bu madde ile ilgili daha geniş bilgi TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından hazırlanan “Erken Evlilikler” ile ilgili raporda daha geniş bir şekilde yer almaktadır.)Bu madde bağlamında onbeş yaşından küçük kız çocuklarının

evlendirilmeleri fark edildiği takdirde cinsel istismar ile suçlanan evlenen kişi ile birlikte hem bu kişinin hem de mağdur olan kız çocuğunun anne ve babaları da bu suça iştirak kapsamında adli işleme dâhil edilmektedirler. Dolayısıyla “mağdur”un kocası /eşi olduğu öngörülen kişi (sanık), annesi, babası, kayınpederi ve kayınvalidesi bu suçtan yargılanmakta ve ceza almaktadırlar. (“*Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 28/02/2007 tarihli 2007/29 E. 2007/1609 K. Sayılı Kararı*”) “Reşit olmayanla cinsel ilişki” başlıklı 104 üncü maddesinde de bu yönde bir uygulama söz konusudur. Ancak bu maddenin uygulanmasında da halen çeşitli sorunlar yaşanmaktadır.

Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu açısından genel olarak baktığımızda çocuk kızla resmi tören olmadan evlendirilen kız çocuğu ile evlenen erkek için 103 üncü ve 104 üncü madde kapsamında bir cezalandırılma söz konusudur. Ayrıca, bu evliliğe destek veren, izin veren yasal temsilci, veli ya da vasi için de azmettiren kişi olarak Türk Ceza Kanununun 38 inci maddesi kapsamında aynı ceza öngörülmektedir. Bunlara "aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihmalî" açısından TCK nun 233/1 de yer alan düzenlemelerde dahildir.

Değerlendirme:

"Görme";"Duyma";"Konuşma"

12)Dolayısıyla bu düzenlemeler bağlamında görüleceği gibi başta Medeni/Yurttaş Hukuku kapsamında 87 yıl önce dünyevileşen kuralların korunması ve uygulanması ile birlikte özellikle 18 yaşına kadar olan çocukların toplumsal açıdan korunup kollanmaları da toplumsal bir görev ve yükümlülük olarak tüm yurttaşlar için öngörülmüştür. Bir "Hukuk Devlet"i ilkeleri çerçevesinde Anayasal güvenceye de alınan ve de özellikle "ceza hukukunun alanını da giren bu görev ve yükümlülük kamu adına görev yapanlar için daha da arttırılmıştır. Türk Ceza Kanunu'nda bir suç olarak nitelenen bir uygulamanın önlenmesine yönelik bir ihtiyacı da ortaya çıkarmaktadır. Bu ihtiyaç “İmam nikahı”nın "Çocuk Gelinler" ile ilgili haberlerin yanı sıra özellikle kadına şiddet ile ilgili haberler de birlikte yaşamının meşrulaştırılmasında da öne çıkarılması nedeniyle daha da artmaktadır. Bu önem aynı zamanda konunun sadece sosyal veya sosyolojik içerikli bir sorun olmadığını, öncelikle de bir Hukuk Devleti bağlamında kamunun görevini de içeren hukuksal bir boyutunu, kamu görevinin niteliğini, kalitesini, bu konudaki görevin, yükümlülüğün, sorumluluğun ne ölçüde yerine getirilip getirilmediği boyutunu da öne çıkarmaktadır. Yurttaşlığın, "yurttaş" olabilmenin de ne ölçüde korunduğunu gösterebilmektedir.

Esratur'un veya Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde yaşayan 16 yaşındaki Z.Ö'nün doğmamış bebeğiyle birlikte acı ölümü gibi (Not:3) yaşananlar münferit kendine özgü de bir olay değildir. Yaşananlar BİR SONUÇTUR. Evlenme ile ilgili resmi bir belge olmadan (muhtemelen bir bedel karşılığı ana ve babalarının verdiği onayı ile) bir kişi tarafından yönetilen dinsel törenle 18 yaşından küçük yaştaki çocukların (erken ve zorla) evlendirilmeleri şeklindeki uygulama ise böyle bir sonuçta önemli bir etkidir. Bir araçtır. Muhtemelen ana ve baba da aynı zamanda maddi bir yarar sağlamaktadır. Bu "suç" un bir araç olarak bu şekilde kullanılmasında ise toplumsal görmezden gelme, duymama ve konuşmama hali de önemli bir 'katkı sunabilmektedir. Dolayısıyla bu sonucun; Anayasa'nın üstünlüğü ve de Sosyal ve Hukuk Devleti ilkelerinin 2013 yılında günümüz Türkiye sinde ne ölçüde yerine getirilip getirilmediğini 87 yıl içinde gelinen nokta açısından özellikle değerlendirmek gerekmektedir.

13)Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistikleri Gen. Müd.nün yayınladığı verilere göre 2011 yılında mahkemelerin 18 434 kişinin TMK 124 üncü maddesi kapsamında evlenmelerine izin verdiği görülmektedir.17 yaşında ki çocukların ise gene TMK nun 126 ıcı maddesi kapsamında anne ve babalarının izinleri ile evlenmeleri ile birlikte 16 yaşındaki bu

çocukların Türk Milleti adına mahkemeler tarafından verilen izinle bu şekilde (erken) evlendirilmeleri de iç hukukun bir parçası da olan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi açısından oldukça tartışmalıdır.

Bunun dışında ise "Çocuk Gelinler" olarak 18 yaşından küçük çocukların erken ve zorla evlendirilmelerinde ve bu evliliklerin yaşanılan sosyal çevre açısından meşrulaştırılmasında bir "kişi/kimse" tarafından ana ve babaların onayıyla düzenlenen dinsel tören veya başka bir deyimle "imam nikahı" doğal olarak öne çıkmaktadır. Fakat bu yaygın uygulama/suç ile ilgili olarak (nedense) somut bir veri bulunmamaktadır. Ancak bu (tip) evlilikler ya Esranur'un dramında olduğu gibi bir olayın yaşanmasıyla, ya Ağrılı Z.Ö.gibi çocukların doğum yapmaları ve bu yönde yasal bir sürecin başlayabilmiş olmasıyla gündeme gelebilmektedir. Ya da TBMM de düzenlenen rapor gibi unutulup giden bazı çalışmalarda da yer alıp, doğrulanabilmektedir.

Bu yöndeki örneklerden biri de 12 Eylül 2012 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan "1286 çocuk daha anne oldu" olmuştur. Bu haberde yer alan "*Erken yaşta evliliklerin sık yaşandığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde kız çocukları, 18 yaşına girmeden anne oluyor. Bölge illerine hizmet veren Diyarbakır Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde 2010 yılında 573, 2011 yılında 520, bu yılın ilk 8 ayında ise 193 olmak üzere 18 yaş altındaki toplam bin 286 çocuk anne oldu. Yılda yaklaşık 20 bin doğumun gerçekleştiği hastanede, 13 yaşında 20 çocuk doğum yaptı.*" şeklindeki bilgilerde bu konuda yaşanan somut sorunu ve sonucu bir veri olarak ortaya koyabilmektedir. Önemi ve gelinen noktayı da birlikte yansıtabilmektedir.

14)Bu şekilde kamuoyunun gündemine yansıyabilen yaşanılan bu olaylar kısmen de olsa yargısal bir sürece de dönüşmektedir. Bu yargısal/adli süreçte ise çocukların cinsel istismarı ile ilgili yaşa bağlı olarak TCK'nun 103 üncü veya 104 üncü maddesine aykırılığın öne çıktığı görülmektedir. Bir kişinin yönettiği dinsel tören bağlamındaki (imam) nikah ile oluşan bu birliktelik/evlilik bağlamında 18 yaşından küçük kız çocuklar ile cinsel ilişki nedeniyle de bu birliktelikteki kişiye yönelikte "fail/şüpheli" sıfatıyla ayrıca bir soruşturma süreci oluşmaktadır. Bu süreç sonunda da bir kamu davası açılabilir. Aynı zamanda mağdur kız çocuğunun ana ve babasına yönelikte bu suç bağlamında azmettirme gibi nedenlerle veya "küçük kız çocuğunu fuhşa teşvik suçu (Üzmez Davası ve B.Ç.nin annesi ile ilgili alınan karar-"Anneye fuhuş hapsi, Üzmez'e ek ceza"/ Hürriyet 15.11.2012)" gibi TCK nun 227 inci maddesi kapsamında ayrı bir soruşturma ve kovuşturma sürecinin başlatıldığı da öngörülebilir.("Çocuk gelinler" bağlamında yaşanan bu olaylarda bir bedele bağlı olarak "başlık" veya "berdel" gibi uygulamalarda söz konusudur. Bu uygulamaların bir çeşit "insan ticareti ile ilgili TCK'nun 80 inci maddesi kapsamına girmesi nedeniyle de konunun ayrıca bu açıdan ele alınmasına yönelik her hangi bir bilgiye ulaşılmamaktadır. Buna ayrıca aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali ile ilgili TCK'nun 233 üncü maddesini de dahil edilmelidir.)

Şayet bu süreçte bu birlikteliğin/evliliğin sadece bir dinsel tören bağlamında "imam nikahı" ile meşrulaştırıldığı yönünde bu "suç" ile ilgili bir bilgi söz konusu olduğu takdirde ise TCK nun 230 uncu maddesine yönelikte ayrı bir sürecin başlatılması da gerekmektedir. Maddenin 5 inci fıkrasında yer alan düzenlemeye göre dinsel tören yaptırma bağlamında bu töreni yaptıran kişilere bir işlem yapılması gerekirken aynı zamanda "evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bu dinsel töreni yöneten (evlendiren) kimseye de bu maddenin 6 inci maddesi kapsamında bir işlemin yapılması gerekliliği de öne çıkmaktadır. Bu bağlamda da böyle bir birlikteliğin/evliliğin ne şekilde oluşturulduğunun sorgulanması ve değerlendirmeye alınması da bu süreçte bir gereklilik olmaktadır. Öngörülen ceza nedeniyle oldukça tartışmalı bu düzenlemeler açısından da bu meşrulaştırmada araç olarak öne çıkan "imam nikahı"nın veya dinsel törenin kimim tarafından düzenlendiğinin bilinmesi ve bu "suç" ile ilgili kişinin kimliğinin de belirlenmesi de bu sürece dahil edilmesi gerekli önemli bir

husus olmaktadır. Bu tören için kimin başvurduğunun belirlenmesi ise TCK nun 233 maddesinin uygulanması açısından da ayrı bir önem taşımaktadır.

TCK'nun "çocukların cinsel istismarı" ile ilgili 103 üncü veya "reşid" olmayanla cinsel ilişki" ile ilgili 104 üncü maddesi kapsamında başlayan böyle bir süreçte bu "suç" ile ilgili boyutun/boyutların sorgulanması ve değerlendirilmeye alınması da ayrıca gerekmektedir. Bu değerlendirmenin yapılmaması bu suçu işleyen/işleyenlerin lehine, korunması korunup kollanması gereken bir "çocuk" mağdurun aleyhine "adil" olmayan bir durum oluşturmaktadır. Mağduriyet daha da arttırılmaktadır. Dolayısıyla yargısal süreçte bu suça yönelik bir değerlendirmenin yapıp yapılmadığının değerlendirilmesi de sürecin ayrıca bir parçası olmaktadır. Kamu görevlileri ile ilgili görevin gereğini yapmak veya ihmaliyle ilgili düzenlemelerin yer aldığı TCK nun 257 inci maddesi ile birlikte TCK'nun 279 uncu maddesi gibi diğer yasal düzenlemeler de ayrıca bunu gerekli kılmaktadır. Örneğin kamuoyuna yansıyan Esranur ve Ağrı Doğubeyazıt'tan Z.Ö. ile ilgili başlayabilecek herhangi yargısal süreç sırasında bu birliktelin meşrulaştırılmasında araç olan bu "suç" ile ilgili bir sorgulama ve değerlendirmenin yapılmaması ise Esranur ve diğer çocukların yaşadıkları bu sorunda ve dolayısıyla bu "suç"un yaygınlığında başlı başına önemli bir etken de olabilmektedir. Aynı zamanda Medeni /Yurttaş hukuku bağlamında bu süreçte de korunması gereken "resmi nikah" uygulamanın yanı sıra çocuklarında yeteri ölçüde korunamadığı, korunup kollanmadığı şeklinde de bir durum da ayrıca ortaya çıkabilmektedir. Kamu görevlilerinin bu yönde ki görev ve yükümlüklerinin yerine getirilmesindeki niteliğini ve kalitesini de ayrıca ve özellikle gösterebilmektedir.

Öte yandan; TCK'nun 103 ve 104 üncü maddesi kapsamında oluşan böyle bir süreçte eylem olarak öne çıkan cinsel istismar ve ilişki bağlamında eylemin mağdurunun ana babasının verdiği onaya bağlı olarak böyle bir törenle başlamış olmasında buna onay veren ve bu töreni düzenleyen kişiye/kimseye de ayrı bir sorumluluk yüklemektedir. Buda bu konunun diğer önemli bir boyutudur. Bu kişi(lerin)/kimse(ler)nin ek olarak bu eylemden dolayı da sürece dahil edilmesinin gerektiği bir durumda söz konusu olmaktadır. Bu nedenden dolayı da böyle bir eyleminde(suçunda) parçası olan kişilerin/kimselerin lehlerine olacak şekilde sürecin dışında tutulması ve bunun da bir görev ihmali olarak değerlendirilir olmaması bu uygulamanın yaygınlaşmasında ve yaptırımsız kalmasında önemli bir katkı verdiği de ayrıca öngörülebilir.

Kamusal görevin işlev ve niteliği:

15)Esranur veya Ağrı Z.Ö gibi çocukların ana ve babaları tarafından davullu zurnalı bir düğün ile evlendirilmeleri yaşanan bu sorunun yadsınamaz bir gerçeğidir. Hele küçük yerleşim yerlerinde, mahallelerde veya köy yerlerinde başta muhtar olmak üzere köyün öğretmeni, din görevlisi, jandarması ve hatta köyün bağlı olduğu ilçenin kaymakamı gibi kamu görevlilerinin böyle bir düğünden bilgileri olmamaları mümkün değildir. Böyle bir düğünde, düğünün kimin için yapıldığı, kiminle evlendirildiği bu yaşananların çıplak bir gerçeğidir. Bu gerçeklere rağmen ve de resmi bir belge görmeden dinsel töreni yöneten ve çocukların cinsel istismarı olarakta nitelenen bu birlikteliği/evlenmeyi sağlayan kişiyi/kimseyi belirlemek günümüz koşullarında hiçte zor bir şey değildir. Video kayıtlarının bile yapıldığı böyle günler de istendiği takdirde böyle bir kişiyi; kimseyi belirleyememek imkânsız gibi bir şeydir. Dolayısıyla; bu suç ile ilişkili kimsenin/kişinin bulun(a)maması veya belirlenmesi yönünde verilebilecek yanıtlar ve de bu bağlamda dinsel töreni düzenleyene yönelik her hangi adli bir sürecin başlatıl(a)maması bu süreci yöneten görevli kişiler açısından da tartışmalı bir durum yaratabilmektedir. Görevinin gereklerini yerine getirilmemesi ile bağlantılı TCK'nunu da ilgilendiren hem idari hem de yargısal tartışmalı bir durumu da ortaya

çıkartılmaktadır."Adil yargılama" ilkeleriyle yürütülmesi gereken bu hizmetin ve görevin niteliğini ve de kalitesi ile ilgili bir boyuta da aynı zamanda yansıtılmaktadır.

Gene böyle bir evlenme Ağrılı Z.Ö. örneğinde olduğu gibi özellikle de bir köy gibi yerleşim yerinde düğünlü zurnalı bir düğünle oluşmuş ise başta köyün muhtarı ve jandarması gibi böyle bir düğünden haberi olabilecek kamu görevlilerini de doğal olarak bu sürece dahil edilmektedir. Özellikle çocuğun kamusal açıdan korunması dahil bu konudaki ihbar yükümlülüğü ile ilgili görev ve yükümlülüğünün bir "Hukuk Devleti" ve "Adil Yargılama" ilkeleri bağlamında ne ölçüde yerine getirilip getirilmediği konusu da böyle bir süreçte değerlendirilmeye alınmalıdır. TCK da yer alan 257, 278, 279 ve de 98 inci maddeleri açısından sorgulanmalıdır. Sorgulanabilinir olmalıdır. Böyle bir süreçte bu yönde ayrı bir değerlendirilmenin süreci yönetenler tarafından yapılmaması durumunda ise bu durumda ayrıca tartışılmalıdır. Tartışılır olunmalıdır. Çocukların korunması açısından da ayrıca değerlendirilmeye alınır olunmalıdır.

16)Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Gen. Müdürünün verilerine göre ise evlilik akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren bir belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören düzenlenmesi bağlamında **TCK nun 230/6 ncı maddesine aykırılıktan 2009 yılında 429 kişinin, 2010 yılında 551 ve 2011 yılında 478 kişinin cezalandırıldığı görülmektedir.** Bu veriye göre bu "Suç"un yaygınlığına ve bu yaygınlığında herkes tarafından bilinmesine rağmen yaptırımlar oldukça sembolik kalmaktadır. Dolayısıyla; sadece bu veri bile bu kriminolojik bir durumu da içeren uygulamanın ve ortaya çıkan durumun önemini daha da arttırmaktadır.

Hem erken ve zorla evlendirme ile ilgili "çocuk gelinler" olayında hem de yetişkinlerin birlikteliklerinin meşrulaştırılmasında yaygın bir "araç" olarak öne çıkmasına rağmen suç ve ceza ilişkisi bağlamında öngörülen cezanın hiç bir şekilde bir etkisinin ve caydırıcılığının olmadığı da açık bir şekilde görülmektedir."Suç", suç olmaktan çıkmıştır. Çıkarılmıştır. Öte yandan 87 yılından beri "Türk Medeni Kanunu" kapsamındaki bu uygulamaya yönelik gerekli olan toplumsal ve kamusal koruma görev ve yükümlülüğün yeteri ölçüde yerine getirilmediğini de açıkça göstermektedir. "Çocuk gelinler" şeklinde yaşanan soruna yönelik bir suç olan eylemin kamu görevinin yerine getirilmesi açısından ayrı ve önemli bir sorunun varlığını da yansıtmaktadır. Samimiyetin/içtenliğinde bir göstergesi olmaktadır. Esranur gibi küçük yaşta kız çocuklarının mağdur olmalarında veya mağdur olarak kalmalarında bu sorunun önemli bir etken olması nedeniyle de kamu görevlilerin görevleri ile ve bunun niteliği ile ilgili durumun bu açılardan derinlemesine araştırılmasını ve değerlendirilmesini de bir ihtiyaç olarak öne çıkarmaktadır.

Sorumsuz sorumluluk; Sorumsuz sorumlular:

17)Kısaca Adalet Bakanlığının verilerine göre,18 yaşından küçük kız çocuklarının "Çocuk Gelinler" kapsamında mağdur olmalarında ve edilmelerinde önemli etkenlerden biri olan bu "suç"a yönelik kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirip getirmemeleri de önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır."Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören düzenlemek" ile ilgili bu yaygın suçun önlenmesine yönelik ise gerekli çabanın, özenin gösterilmemesinin de bu soruna önemli bir katkı verdiği de öngörülebilir. Bu açıdan bir "Hukuk Devlet'i" bağlamında kamu görev ve hizmetin niteliği ve kalitesi ile ilgili "idari" teknik bir sorun ile birlikte kriminolojik/suç bilimini de içeren hukuksal teknik bir sorun vardır. Ve bu sorunun özellikle ve öncelikle çocukların yarar ve esenliği için ne şekilde ortadan kaldırılacağı ve nelerin yapılması gerekliliği ile ilgili yanıtlarda aranmak zorundadır. Bu teknik zorunluluk ise aynı zamanda insani ve vicdani açıdan da bir zorunluluk olmalıdır.

Dolayısıyla ortada yasaların geçerli olmadığı bir "suç" ve suçun mağdurları olması nedeniyle konuya en azından suç ve suç bilimi açısından da özellikle bakılması gerekmektedir. Konuya bu açıdan bakıldığı takdirde ve gelinen nokta itibariyle bu "suç"un oldukça yaygın bir şekilde uygulamasında TCK'nun da öngörülen yaptırımın/cezanın caydırıcı ve önleyici bir etkisi olmadığı da gayet açıktır. Anayasa dahil bu yöndeki yasal düzenlemeler işlememektedir. Geçersizdir. İşlevsizdir. Ayrıca bu nitelikleri kazanan/kazandırılan suçun gelenekler ve göreneklerin korunması gerekçesiyle şimdiye kadar bir sorun olarak görülmesi de engellenebilmiştir. Toplumsal değerler ve topluluk kimliği öne çıkarılarak olağanlaş(tırıl)mıştır. 87 yıl geçmesine rağmen çocuklar hala ailenin bir mülkü olarak görülmüştür. Ailelerin yerine getirilmesi gereken yükümlülükleri ile ilgili toplum adına idare tarafından yerine getirmesi gereken "gözetim" görevi ise "teknik" bir görev olarak görülmemiştir. Çocukların bu açıdan "teknik" bir görev ve yükümlülük olarak korunması, korunup kollanması için gerekli olan "idare"nin kamusal müdahale yetkisine sahip olması gerekliliği de algılanmamıştır. Bu yönde oluşan yapısal sorun aynen devam ettirilmiştir. Bu yönde olması gereken teknik uygulanma ve yapı ise "hayırseverlik" üzerinden şekillendirilmiştir. Yapılandırılmıştır. Çocukların mağduriyetleri de bu yaklaşımlar çerçevesinde perdelenmiştir. Şimdiye kadar bir Hukuk Devleti olunması iddiasına rağmen görmezden gelinebilmiştir. Bu nedenden dolayı 87 yıl geçmesine rağmen aslında bir suç olan bu sorunun bu şekilde yaygın olması ve cezanın caydırıcı bir nitelik taşıması bu suçun önlenmesini zorlaştırmaktadır. Çünkü bu yönde ne bir toplumsal ne bir siyasi ne de teknik ve akademik bir irade şimdiye kadar oluşmamıştır. Böyle bir sorunun varlığından insani ve vicdani olarak en azından ortak toplumsal bir "utanma" duygusu da gelişmemiştir. Çünkü bu çocuklara bir suçun "mağdur"u gözüyle bakılmamıştır. Üstelik böyle bir mağduriyette toplumsal olarak ortak bir sorumlulukta hissedilmemiştir. Yaşanan dramlar, ölümler, gelecekleri yok olan çocuk ve gençler aksine toplumsal açıdan gayet olağan karşılanmıştır. Hala da karşılanmaktadır. Görmemek, duymamak ve konuşmamak için başların çevrilmesine devam edilmiştir.

18)Bu bağlamda çözüme yönelik bu yönde bir "İRRADE"nin ve duygunun olmamasından dolayı da bu sorunu çözmeye yönelik bir ihtiyaç ta -maalesef- şimdiye kadar ortaya çıkmamıştır. Böyle bir ihtiyaç ortaya çıkmadığı sürece de "Çocuk Gelinler" şeklinde yaşanan bu insani ve toplumsal açıdan utanılacak sorunda önemli bir etken olan bu ana babaların onay ve desteği ile gerçekleşen "suç" için hiç bir şey yapılmaması da bir tercih olmaya devam edecektir. Böyle bir tercih bağlamında da şimdiye kadar olduğu gibi bu "suç"un işlenmesine ve de görev ve yükümlülükleri olan ana babaların katkılarıyla çocukların mağdur olmalarına ve edilmelerine doğal olarak göz yumulacaktır. Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı binlerce çocuğa böyle uygulama uygun/reva görülmeye, benimsenmeye devam edilecektir. Yaygın bir uygulamaya rağmen böyle bir uygulamadan sadece 478 kişinin 2011 yılında cezalandırılmış olması gibi uygulamalar oldukça şekilsel kalabilecektir. Böyle bir sonuç içinse "bu bir sosyal sorundur, halkı eğitmek lazım"; "mahkemeler dahil kamunun iş yoğunluğu vardır, personel eksiktir" veya "rasyonel olmak " gibi çeşitli mazeretler üretilecektir. Bir İnsan Hakları ihlali olarak oluşan bu utanılacak dramlar için de bazen timsahın gözyaşları gibi arada bir gözyaşı dökülecek, söylemler ise böyle bir tercihin ürünü olarak aynen devam edebilecektir. Her şey "miş" gibi devam edecektir.

19)Çözüm ile ilgili diğer bir tercih ise bu "suç"u; suç olmaktan çıkarmaktır. Bu yönde dürüstçe bir irade gösterilmelidir. Bu bağlamda başta Anayasa olmak üzere TCK'nun da bu suçu ortadan kaldırmaya yönelik yasal düzenlemeler yapılması da gerekecektir. Ki gelinen nokta ve var olan yaklaşımlar itibariyle en dürüst çözüm de bu olabilir. Böylece mazeretler üretmeye de gerek kalmayacaktır. Ancak; böyle bir çözüm için ise başta T.C. Anayasa'sının 174. üncü maddesi olmak üzere en son yapılan değişikliklerle yeniden düzenlenen 10 uncu, 41 inci ve de 90 maddeleri aşmak gerekmektedir. Bu açıdan bu gereklilikler ve zorluklarda

yaşanan bu suçu görmezden gelmede, yasaların etkin bir şekilde işlememesinde de önemli bir etken olabilmektedir.

Zor bir çözüm yolu. Ama, neden olmasın?

20)Ya da; var olduğu bilinen ama görmezden gelinme (zorunda) olunan bu suçun önlenmesine ve çocukların mağduriyetlerinin ortadan kaldırılması için ortak samimi bir İRADE'de ortaya konmalıdır. Bu yönde olması gereken bir "tercih" gösterilmelidir. Öncelikli çözüm yolu da aslında bu olmalıdır. Yurttaşların/ kişilerin güvenliği ve de mağdurların korunması ve de suç bilimi çerçevesinde etkin bir mücadelenin verilmesi hedeflenmelidir. Bunun içinde gerekli teknik yöntemler belirlenmelidir. İçten bir çaba gösterilmelidir. İç hukukun bir parçası olan uluslararası sözleşmeler de Laik, Sosyal bir Hukuk Devlet bağlamında bir etken olmalıdır. Sözleşmelerin içselleştirilmemesi ise kamu görevlileri açısından asla bir mazeret olmamalıdır. Aksine Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına ve çocuklarına uygun görmeme, yakıştırmama bağlamında önemli bir kusur ve görev ihmali olarakta görülebilmektedir.

Ancak suçun yaygınlığı ve gelinen nokta itibariyle bu yöntemleri belirlerken "insanları eğitelim" veya "farkındalık yaratma" gibi sık sık dile getirilen söylem ve yöntemlerin bu yöndeki mücadele de bir etkisinin olmayacağı gerçeği de kabul edilmelidir. İlk duyuşta kulağa oldukça hoş gelen ve kendisi dışında başkalarının bu yönde bir ihtiyacı olduğu duygusunu kişilere veren bu söylem ve yöntemlerin doğru bir konsept içinde uygulanabilir bir araç olabileceği de görülmelidir. Bir konsept olmadığı takdirde ise bu söylemler sadece toplumun yanıltılmasında bir araç olabilmektedir. Aynı zamanda sorunu çözmesi gereken "yürütme"nin ve teknik görev yürütmekten sorumlu olan "idare"nin bu sorumluluğunu topluma yönlendirmesinde yarar sağlamaktadır. "Kamu görevlilerinin" de sanki bir şey yapıyormuş şeklinde bir algı oluşturmaya katkı verebilmektedir. Vergi verenler ve mağdurlar açıdan verilmesi gereken hizmetlerin sorgulanması da bu şekilde engellenebilmektedir. Böylece vergi verenlerin kaynakları ile toplum adına verilen kamu hizmetinde ki sorumlular, sorumsuzlaştırılmaktadır. Sorumsuz, sorumlular oluşabilmektedir.

21)Bu nedenden dolayı öngörülen cezanın bir caydırıcılık etkisinin olmaması ve çocuk mağdurların daha fazla artmaması bağlamında oluşabilecek toplumsal, siyasi teknik ve akademik, bir iradeyle TCK'nun 230/6 maddesinde öngörülen ceza öncelikle arttırılmalıdır. Caydırıcı bir nitelikte kazandırılmalıdır. Bunun için mutlaka daha fazla hapis cezası öngörülmesine de gerek yoktur.10.000 TL den az olmamak üzere ağır para cezası veya erteleme olmama şeklinde hissedilir yaptırımlar gibi yeni yöntemler denenebilmektedir. TCK'nun 103 ve 104 maddelerinde belirtilen suçlar ile ilgili olarak böyle bir törenin ayrıca katkı vermesi durumunda töreni düzenleyen kişiye/kimseye bu suça zemin oluşturma bağlamında caydırıcı ek bir yaptırımda bu madde de özellikle öngörülmelidir. Bu caydırıcılık bu alanda çalışan tüm kamu görevlileri için de daha etkinleştirilmelidir. Aynı zamanda bu yönde etkin bir mücadele için öne çıkan yargısal ve güvenlik hizmeti ile ilgili kamusal hizmetin ve görevin niteliğinin ve kalitesinin arttırılması da hedeflenmelidir.

22)Bu hedef bağlamında başta Diyanet İşleri Başkanlığı dahil diğer kamu kuruluşlarının bu uygulama ile ilgili şimdiye kadar yayınlamadıkları iç genelgelere yönelik bir çalışma başlatılmalıdır. Uygulama süreçleri ve kamu görevlileri tarafından yapılması gerekenler somut bir şekilde belirlenmelidir. Hatta bunlar bir Başbakanlık genelgesine dönüştürülmelidir. Bu arada çocukların korunmaları ve mağdur olmaları ile ilgili olarak yargı dahil kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirmemeleri veya ihmali gibi davranışları ile ilgili yasal düzenlemeler de yeniden değerlendirmeye alınmalıdır. Açık ve somut hale getirilmelidir. Çocukların mağdur olmalarında önemli bir etken olan bu yöndeki davranışların yargısal sürece taşınmasında bir engel oluşturan "ön inceleme" gibi uygulamaların yer aldığı 4483 sayılı memur ve diğer kamu görevliler ve de 6087 sayılı hakimler ve savcılar ile ilgili

kanunlarda da 5 sene veya 10 sene gibi geçici belli bir süre için önleyici yeni düzenlemeler yapılabilinmelidir.

23) Bilindiği gibi 1982 Anayasasının 129 uncu maddesinde *“memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır...”* hükmüne dayanarak 4.12.1999 tarihinde 4483 sayılı *“Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun”* yürürlüğe girmiştir. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmelerinden bahseden bu kanun ile ilgili bilgiye internet ortamından ulaşmak mümkündür. Bunlardan biri de *"web.ogm.gov.tr/birimler/merkez/teftis/.../2011-4483.pdf"* adresinden ulaşılabilir olan *"4483 SAYILI MEMURLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI HAKKINDA KANUN"* başlıklı çalışmadır. Serdar İğdeler tarafından kaleme alınan bu çalışmada uygulama ile ilgili birçok bilgi yer almaktadır. Bu çalışmada da yer alan bilgilerde de görüleceği gibi memurlar ve kanunda belirtilen kamu görevlilerinin ağır cezayı gerektiren eylemleri ile suçüstü halinin birlikte var olması dışındaki bir cezayı gerektiren eylemlere/davranışlara yönelik uygulanması gereken usul ve esaslar bu kanun ile düzenlenmiştir. Dolayısıyla işledikleri suçlar açısından memurlar ile bireyler arasında farklı bir uygulama öngörülmüştür. Bir suça bağlı olarak gelişen yargısal bir süreç için *“soruşturma izni verme yetkisi”* kapsamında yetkilendirilen *"amir"*ler tarafından verilen bir *"izin"* uygulaması/kurumu (mad 3) ve de buna yönelik idarece yapılan *“ön inceleme”* (mad.5) şeklindeki uygulamada böyle bir sürecin temel parçası olmuştur.

Örneğin Ağrılı Z.Ö örneğinden yola çıkıldığı takdirde ana babası tarafından Z.Ö için köyde yapılan davullu zurnalı düğününden düğünün yapıldığı köyün muhtarının mutlaka haberdar olması hayatın doğal akışında ki bir gerçektir. Dolayısıyla bu düğünle kutlanan evliliğin meşrulaştırılmasında bir araç olan dinsel töreni düzenleyen kimse ile ilgili de bu köyün muhtarının görev gereği yerine getirmesi gereken ihbar yükümlülüğünü yerine getirmemesi ile ilgili davranışı da soruşturma sürecine dahil edil(ebilin)melidir. Fakat bunun için ise yürürlükte olan 4483 sayılı bu yasa kapsamında o köyün bağlı olduğu ilçenin kaymakamının izni gereklidir. Kaymakamlığın bir ön inceleme yaptırması ve bunun sonucunda da bu yetkisini kullanması söz konusu olabilmektedir. Bu nedenden dolayı görüleceği gibi bu düzenlemeler bağlamında Z.Ö'nin yaşadığı köyün muhtarına bu konuda görevi yerine getirmemesi açısından yargısal bir sürecin başlatılması öyle kolay bir şey değildir. Hele ilişkilerin iç içe geçtiği küçük yerleşim yerlerinde bir Türkiye gerçeği olarak hiçte mümkün değildir. Bu durum; o köyde görevli jandarma ve böyle bir düğünden muhtemelen haberi olan kaymakam içinde doğal olarak geçerli bir durumdur.

24)Diğer yandan 4483 sayılı yasa kapsamında hâkim ve savcılar ile ilgili Adalet Bakanlığındaki izin yetkisi Anayasanın 144 ve 159 uncu maddelerinde yapılan değişiklik bağlamında yeniden düzenlenmiştir. Bu yetki 6087 sayılı kanun ile yeniden oluşturulan Hâkim ve Savcılar Yüksek Kuruluna(HSYK) verilmiştir. Kurul; bu amaçla 18.12.2012 tarihinde 17 numaralı bir genelgede yayınlamıştır. İnternet ortamında bulunan bu genelgede de görüleceği gibi görevin yerine getirilmemesi veya ihmeline dayalı davranışlarla ilgili oldukça zor bir sürecin öngörüldüğü de görülmektedir. Ayrıca kişisel kusur dahil tazminatla ilgili yeni düzenlemelerde bunu hak sahipleri açısından daha da zorlaştırmıştır.

Bu genelge bağlamında gene Z.Ö veya Esranur örneğinden yola çıkıldığında kamuoyuna yansıyan olay bağlamında yürütülecek bir soruşturma süreci doğal olarak yaşanacaktır. Bu süreçte; ana ve babanın onayıyla bir suç olarak nitelendirilen dinsel tören düzenleyen kimseye yönelik (bu kişi lehine) her hangi bir adli işlemin yapılmaması nedeniyle soruşturmayı yürüten görevli savcı ile ilgili bir sürecin başlatılması ve de bu yönde idari veya bir soruşturma izninin bile verilmesinin kolay bir şey olduğunu öngörmek hiçte zor bir şey değildir. Bu zorluk bu yönde yargılama hizmetini yürüten hakim içinde geçerlidir. Soruşturma

ve kovuşturma sürecinde yerine getirilmeyen bir görev ile ilgili gerekli bir suç duyurusunun yapılmamış olması bağlamında da hem idari hem adli bir sürecin oluşturulmasındaki bu gibi zorluklar böyle bir "suç"u , dolayısıyla suç olmaktan da çıkarabilmektedir.Suçun yaygınlığına rağmen 2011 yılında sadece 478 kişinin cezalandırıldığı gerçeklerle örtüşmeyen bir resim ortaya çıkabilmektedir.Bu şekilde ortaya çıkan resimde veya yaklaşımda ise genel olarak " Yargı" ve "takdir" yetkisi ve bunun kullanımı ile ilgili belirsizliklerinde önemli bir etken olduğu bu açılardan öngörülebilir.

25)Bu duruma Antalya'da bir sözleşme ile babası tarafından satılan 12 yaşındaki E.Y.nin yargısal süreçte yaşadıkları da diğer bir örnektir. Bu örnek; "ÇOCUK KORUMA(ma) KANUNU İLE İLGİLİ ANTALYA'DAN BİR ÖRNEK; YETER ARTIK! ÇOCUKLAR BÖYLE SEVİLMESİN!!!" başlıklı çalışmada Çocuk Koruma Kanunu ve 6 ıncı maddesinde yer alan ihbar yükümlülüğü açısından özellikle ele alınmıştır.Bu çalışmada da görüleceği gibi mağdur E.Y. ile ilgili Antalya'da 2006 yılında başlayan bu yargısal süreçte E.Y.nin Çocuk Koruma Kanunu kapsamında korunmasına ve 6.ıncı madde de yer alan ihbar yükümlülüğüne yönelik hiç bir yasal yükümlülüğün bu süreçte yer alan görevlilerce yerine getirilmediği; bu süreçte, bu suçtan dolayı yargılama sonunda ceza alan babasıyla birlikte yaşamasının nasıl sağlandığı da açıkça görülebilmektedir. Adil bir yargılama ve ÇKK'na aykırı bu durumun ise Yargıtay dahil yaşanan idari ve adli süreçte hiç bir şekilde değerlendirilmeye alınmadığı da dolayısıyla bu somut örnekte görülmektedir.(Not:4)

Bu durum diğer yandan ÇKK'nun hem 4 üncü maddesinde yer alan ilkelere hem de "kamu görevlileri" başlığında 44 üncü maddesinde yer alan "Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz." şeklinde ki düzenlemeye rağmen yaşanmıştır. Yaşattırılmıştır. Dolayısıyla bu ve bu yöndeki örnekler çocuğun kamusal bir görev olarak korunmasına, korunup kollanmasına yönelik yaklaşıma ve bu konuyu önemsenmemesine de ayrı ayrı örnek teşkil etmektedir. Bu yöndeki düzenlemelerin de bir işlevinin olmadığını veya olsa bile nasıl işlevsizleştirildiğini de gösterebilmektedir.

26)Yaşananlar ile birlikte 18 yaşından küçük anne ve babalarının onayı ile erken ve zorla evlendirenler dahil Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı çocuklarının korunmaları, korunup kollanmaları ile ilgili bu yansımalar ve örnekler çocukların yarar ve esenliği açısından kamu görevindeki hizmetin niteliği ve kalitesinin artırılması gerekliliğini de özellikle ortaya koymaktadır. Bunun için diğer yapılması gerekenler ile birlikte bu konuda kamu hizmetinde yer alan kamu görevlileriyle ilgili hem 4483 sayılı kanunda hem de hakim ve savcılar ile ilgili 2802 ve 6087 sayılı kanunlarda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması da ayrı ve önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkarmaktadır. Çocuk gelinler bağlamında çocuğun mağrur edildiği ve bu yönde temel bir araç olan "evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren resmi belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören düzenleme" gibi suç olarak kabul edilen eylemlere yönelik kamu görevinin yerine getirilmemesi ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır. Bir görev ihmalini içeren ihbar yükümlülüğünün de yerine getirilmesine yönelik bu düzenlemelerin ise hedeflenen bir başarıya göre örneğin 5 seneden az olamayacak bir periyotta uygulamaya geçirilmesi de planlanabilir.

26) Öte yandan bu gereklilik iç hukukunda bir parçası olan B.M. Çocuk Hakları Sözleşmesinin Türkiye de uygulanması için de artmaktadır. Bu sözleşmede yer alan evrensel değerlerin de Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı çocuklarına uygun görülmesi, bu yönde bir işlev kazanması ve bu hakların sözde kalmaması içinde önemli bir ihtiyaç olmaktadır. Bilindiği gibi Çocuk Haklarının uygulamalarına ve izlenmesine yönelik uluslararası bazı çalışmalarda yapılmaktadır. "The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)/Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği" tarafından bu yönde dönem dönem raporlar da yayınlamaktadır.15.Haziran. 2012 tarihli Türkiye'deki durum ile ilgili en

son raporu ise hem komiserliğin hem de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığın web sayfasında yayınlanmıştır. Türkçesi de yayınlanan bu raporun "Zararlı Uygulamalar" bölümünde yer alan 56 ve 57 inci paragraflarında ise erken ve zorla evlilikler bağlamında "Çocuk Gelinler" ile ilgili değerlendirmeler şu şekildedir.

"56. Komite sosyal normların yavaş yavaş değişmesine rağmen özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yoksul ve daha az eğitilmiş sosyal gruplarda erken ve zorla evliliklerin sıklığına endişe ile dikkat çekmektedir. Komite başlık parasının erken ve zorla evliliklerde maddi olarak özendirici olduğunu ve bu evliliklerin sosyal ve psikolojik baskılar gibi fiziksel olmayan yöntemler kullanılarak zoraki yapılmasını endişe verici bulmaktadır.

57. Komite, Taraf Devleti, özellikle kırsal kesimlerde ve Güneydoğu ve Doğu bölgelerindeki eğitimsiz ve yoksul insanlar arasındaki görücü usulü ile erken ve zorla evliliklerle mücadele konusundaki çabalarını yoğunlaştırması konusunda teşvik eder. Komite zararlı uygulamaların ortadan kaldırılmasına elverişli ortamı oluşturmak için, kırsal kesimi, toplum liderlerini ve dini liderleri de kapsayacak şekilde toplumun tüm kesimlerini hedefleyen, eğitim programları ve bilinç artırıcı programların yanı sıra uzun vadeli stratejiler tasarlaması ve uygulaması konusundaki çabalarını artırması yönünde Taraf Devleti teşvik eder."

Dolayısıyla 2013 yılında bile hala devam eden ve Çocuk Gelinler şeklinde mağdurlar oluşturan bu "ZARARLI" uygulamalara yönelik endişeler içeren değerlendirmeler bağlamında taraf olarak sözleşmede yer alan Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve organları aslında göreve davet edilmektedir. Bu görev ise doğal olarak "yürütme" ve teknik bir görev yürüten "idare" tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir. Anayasanın ve Hukuku Devleti bağlamında bir yükümlülüktür. Bu yükümlülük ciddiyete alındığı takdirde ve bu konuda içten bir yaklaşım var ise bu yöndeki güvenlik, yargısal ve sosyal hizmeti içeren kamu hizmetinin niteliği ve kalitesinin artırılması da dolayısıyla bir zorunluluk olabilmektedir. Bu zorunluluğa yönelik yasal düzenlemelerin yapılması gereklidir..

27)Raporun 26 ve 27 inci paragraflarında gene yaşanan "Çocuk Gelinler" ile ilgili diğer değerlendirmelerde ve öneriler de ayrıca yer almaktadır. Bunlarda şu şekildedir.

"26. Komite, eğer mahkeme kararı alınır ise asgari evlilik yaşının özel durumlarda 16 iken, kız ve erkekler için normal durumlarda 17 yaş olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak Komite, asgari evlilik yaşının Taraf Devletin özellikle kırsal kesimlerinde ve uzak bölgelerinde takip edilemeyeceği konusunda kaygı duymaktadır.

27. Komite, Taraf Devlete asgari evlilik yaşını 18 yaşa yükseltmeyi düşünmesini ve kırsal ve uzak bölgeleri de kapsayan tüm ülke sınırlarında bu asgari yaşın tam olarak uygulanmasını sağlamasını tavsiye etmektedir."

Dolayısıyla Çocuk Hakları Sözleşmesinin birinci maddesinde yer alan tanım bağlamında "Çocuk Gelinler" ile ilgili sorunlar oluşturan Türk Medeni Kanununun 124 üncü ve 126 maddesinde değişikliklerin yapılması gerekliliği de özellikle vurgulamaktadır.

Bu nedenlerden dolayı da bu ihtiyaçların karşılanması ve sözleşmede yer alan hakların çocuklar için uygun görülebilmesi içinse doğal olarak öncelikle siyasi ve teknik bir "irade"nin var olması gerekmektedir. Bu yönde ayrıca akademik ve entellektüel bir irade de destek olmalıdır. Fakat CHP İzmir Milletvekili Rıza Türmen'in bu konuda verdiği soru önergesine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 13.11.2012 tarihli internet ortamında da yer alan yanıtında da görüleceği gibi bu yönde kuvvetli bir "irade"nin henüz var olmadığı da bir gerçek olarak yansımaktadır. (www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-10558sgc.pdf)

27) "Çocuk Gelinler" şeklinde çocukların belli bir yarar karşılığında anne ve babaları tarafından erken ve zorla evlendirilmeleri sonucu mağdur edildiği ve "imam nikahı " gibi toplumun görmezden geldiği konulara yönelik çocukların korunması, korunup kollanması için verilmesi gereken kamu hizmetinin niteliğini ve kalitesinin artırılması için diğer bir gereklilik ise "İstanbul Sözleşmesi" diye de adlandırılan Avrupa Konseyinin son sözleşmesidir. Bilindiği gibi 24 Kasım 2011 tarihinde TBMM ne sunulan Avrupa Konseyinin "SEV 210"

sayılı “**Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi**”nin Türkçeye çevrilmiş metni kabul edilip onaylanmıştır. Bu metne dayalı olarak hem Hükümet hem de Parlamento olarak bir siyasi İRADE ortaya konmuştur. 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul da imzalanması nedeni İstanbul Sözleşmesi olarak adlandırılan bu sözleşmeyi onaylayan 6251 sayılı kanun ise 29 Kasım 2011 tarihli Resmi Gazete de yayınlanmıştır. İç hukukun bir parçası olabilmesi için gerekli olan yürürlük ile ilgili süreç ise halen devam etmektedir. Bu sözleşme ve sözleşmede yer alan ilkeler ise aynı zamanda 20.3.2012 tarihinde Resmi Gazete yayınlanıp yürürlüğe giren 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine dair Kanun"un amaç, kapsam ve temel ilkeler ile ilgili birinci maddesinin 2/a fıkrasına uyulması gereken ilkeler olarak yansıtılmıştır.

Özellikle orjinal İngilizce metinde "*domestic violence*" şeklinde yer alan kavram/kelimelerin "Ev içi Şiddet" yerine "Aile içi Şiddet" şeklinde tüm metne içerik ve işlev açısından yansıtılmış olması TBMM’de kabul edilen bu Türkçe metni tartışılır kılmaktadır. (Not:5) Uygulama kapsamını daraltması ve hak kısıtlayıcı olması açısından da çeviri ile gerçeğinden farklı bir nitelik kazandırılan sözleşmede "Çocuk Gelinler" ile ilgili konu "Zorla Evlilik" kapsamında ayrıca yer almaktadır.(Mad.37) Ev içi şiddet bağlamında zarar gören çocuklar bir "mağdur" olarak ayrıca konumlandırılmıştır. Hak sahibi kılınmıştır. Hükümete dolayısıyla kamu hizmetini veren idareye ve görevlilerine de önlem almak dahil mağdurların korunması, korunup kollanması içinde yükümlülükler ve görevler getirmiştir.(Mad.5)Bu hizmetin niteliği, kalitesi ve kimler tarafından yerine getirilmesi ile ilgili ilkeler ortaya konmuştur. (mad 28) Önlem dahil, oluşan mağduriyetler için de bir "tazmin" yükümlülüğünü sözleşme ayrıca ve özellikle öngörmektedir. (Mad.30)

Her ne kadar bu sözleşme, T.C. Anayasasının 90’ıncı maddesi bağlamında iç hukukun bir parçası olan uluslararası sözleşme niteliğini henüz kazanmamış olabilir. Ancak; sözleşmede yer alan ilkelerin 6284 sayılı kanuna taşınmış olması ve de bu yönde TBMM’de de bir irade konmuş olması sözleşmeye farklı bir boyut kazandırabilmektedir. Sözleşmenin bu açıdan bir hukuki metin özelliği kazandığı öngörülebilir. Bu ilkelerin de bu çerçevede uygulamaya yansıtılmasının gerektiği yönünde bir öngörü de bu bağlamda ortaya çıkabilir. Böyle bir yorumlama ile de ev içi şiddet mağduru olarak nitelendirilebilecek 18 yaşından küçük çocukların anne ve babaları tarafından erken veya zorla evlendirilmeleriyle ilgili durumları da sözleşmede yer alan ilkeler kapsamında değerlendirilmeye alınmalıdır. Esranur veya Z.B gibi çocukların yaşadıkları dramlarda öne çıkan "evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören"i bir suç olarak kabul edip, bu töreni yapan kişiye yönelik yargısal hizmet sırasında ortaya konan nitelik ve kalite de sorgulanabilir olmalıdır. Çocukların ve gençlerin yaşam hakkı dahil haklarını engelleyen bu yaygın uygulamanın önlenmesine yönelik "idare" tarafından verilmesi gereken hizmette gerekli özenin ve önlemleri almaması ve de görevlerini yerine getirmemesi de ayrıca idari bir kusur olarak öne çıkabilmelidir.

Bu bağlamda önlem dahil erken ve zorla evlendirmeye yönelik verilmesi gereken kamu hizmetinin ve görevlilerinin nitelikleri ve kalitesi de önem kazanmaktadır. Verilecek hizmetlere süreçleri ve sonuçları belli sorgulanabilir teknik nitelikler de katmaktadır. Eksiklikler veya ihmale dayalı oluşabilecek her hangi bir mağduriyet durumunda ise vergi verenlerce karşılanacak "tanzim" yükümlülüğü de bu önem ve gerekliliği daha da arttırmaktadır. Bu zorunluluklar ve yükümlülükler ise "imam nikahı" dahil yaşanan bu "Çocuk Gelinler" sorununa yönelik kamusal hizmetin niteliğini ve kalitesini arttırmayı ve de bunların önemsenmesini daha fazla gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik kamusal bir hizmet olan yargısal hizmet içinde geçerli olabilmelidir. Bu gereklilik(ler) bağlamında ise "ön inceleme" gibi kamu görevlilerinin niteliği, kalitesi ve bunların adli, idari ve toplumsal açıdan sorgulanmasına yönelik yeni düzenlemeler bir ihtiyaca dönüşebilmelidir.

SONUÇ

Anne ve babaların verdikleri onaylarla erken ve zorla evlendirmeleri bağlamında 18 yaşından küçük çocukların ve gençlerin yaşadıkları bu hak ihlalleri ve mağduriyetleri ile ilgili yaşananlar ve dinsel tören gibi etkenler sorunu diğer öngörülen sorunlardan ayırtırmakta olup bu sorunu teknik ve hukuksal bir soruna dönüştürmektedir. T.C. Anayasasının 90'ıncı maddesi ve Laik ve Sosyal Hukuk Devleti ilkeleri bağlamında da çözümün aranmasını gerekli kılmaktadır. Bunun da ancak toplumsal değerler yerine evrensel değerlerin sağlanmasıyla, benimsenmesiyle, içselleştirilmesiyle ulaşılabileceği kabul edilmelidir.

Bu nedenden dolayı da başta İnsan Hakları olmak üzere Çocuk Hakları gibi evrensel değerlere sözde değil gerçek anlamda ulaşım için ortaya ortak bir "İRRADE" ve tercih konulmalıdır. Bu yönde gerekli olan avukatlık hizmetinin niteliği ve kalitesi de artırılmalıdır. Ayrıca güvenceye alınması da temel bir hedef olmalıdır. Sorunun bu boyutunu da içeren bir konsept ve yöntemler belirlenmelidir. Kamusal hizmetini sorgulayacak şekilde yasal düzenlemeler dahil yeniden yapılandırılmalıdır. Sorumluların sorumlulukları netleştirilmelidir. Sorumlular tarafından üretilebilecek mazeretler azaltılmalıdır. Böyle bir konsept çerçevesinde ise hem kamuda çalışanlar hem de toplumsal açıdan bir "eğitim" ve "farkındalık oluşturma" çalışmaları başlatılmalıdır.

Ancak, tüm bunların olabilmesi, daha fazla "Esranur"ların mağdur edilmemesi, hayatlarının karartılmaması için artık yaşanan bu olaylardan utanılması gereklidir. Çocuk ve gençlerin bir "çocuk" ve bir "genç" gibi haklarıyla birlikte bir "mülk" olarak görülmeden yaşamaları yönünde de toplumsal bir duygu, bir istekte olabilmelidir. Gelecekleri hediye edilmelidir. "Yeter" denilmeli ve olanlara ortak olunmamalıdır. Söylemlerin içleri doldurulmalıdır. Hatta "öfke" bile duyulmalıdır. İhtiyaç olan utanma duygusuna ne zaman sahip olabileceğiz sorusuna da acilen bir yanıt aranmalıdır.

Urla

31.Mart.2013

Nihat Tarimeri

Sosyal Hizmet Uzmanı

NOTLAR

1)İnternet ortamında yayında olan bazı haberler...

"12 Yaşındaki çocukla evliliğe 8 yıl hapis" 29.3.2013 tarihli Radikal Gazetesinde yer alan haber: "Zonguldak'ta 12 yaşındaki çocukla başlık parası karşılığında dini nikah yapan kişiye 8 yıl 4 ay hapis cezası verildi.

ZONGULDAK - Zonguldak'ta oturan Cüneyt K., Ereğli İlçesi'nde oturan S.Ç. ile 2006'da tanıştı. Cüneyt K., iddiaya göre, evlenmeye karar verdiği S.Ç.'yi aynı yıl ailesinden istedi. Cihan Ç., 2 bin 500 lira başlık parası karşılığında kızının evlenmesine izin verdi. Cüneyt K., dini nikah kıydığı S.Ç. ile Zonguldak'ta davullu-zurnalı düğün yaptı. 8 Ekim 2007'de Zonguldak Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi'nde kız bebek dünyaya getiren S.Ç.'nin yaşının küçük olduğunu gören doktorlar, durumu polise bildirdi. Savcılık soruşturmasının ardından Cüneyt K. hakkında, 'Çocuğun basit cinsel istismarı', kızın babası Cihan Ç. ve annesi Bahriye Ç. hakkında ise 'suça iştirak'ten dava açıldı. Tutuksuz yargılanan sanıkların katılmadığı Zonguldak 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi 'ndeki karar duruşmasında avukatlar hazır bulundu. Sanık Cüneyt K.'nin avukatı, müvekkilinin, 2011'de 17 yaşını dolduran S.Ç. ile resmi nikah yapıp evlendiğini ve birlikte yaşamaya devam ettiklerini belirterek beraat talep etti.

Ancak mahkeme heyeti, suçu işlediği kanaatine vardığı sanık Cüneyt K.'ya 8 yıl 4 ay, kızın babası Cihan Ç.'ye ise 6 yıl 3 ay hapis cezası verdi. Anne Bahriye Ç. ise suçta bir kastının bulunmadığı gerekçesiyle beraat etti.

Mahkeme, kararın kesinleşmesi halinde cezaevine girecek olan Cüneyt K. ve Cihan Ç.'nin yurt dışına çıkmasını yasaklarken, adli kontrol hükümlerinin uygulanmasına karar verdi. DHA - Gürkay GÜNDOĞAN " Bu haberde de görüleceği gibi "dini nikahı" kıyan kişiye yönelik herhangi bir yasal işlemin yapılmadığı görülmektedir.

**"Çocuk yaşta gelinler böyle satılıyor" başlıklı Sabah Gazetesinde 16.8.2011 tarihli haber. Bu haber "Çorum, Amasya, Yozgat, Çankırı ve Tokat gibi İç Anadolu kentlerinde evlenemeyen veya dul kalan erkekler, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden çocuk yaştaki kız çocuklarını eş olarak "satın alıyor" şeklinde günümüzde sık sık yaşanan gerçek bir olayı yansıtmaktadır. "Kız çocukları, 1000 ile 5 bin lira arasında "satılıyor". Bu yolla binlerce kız çocuğu evlendiriliyor. Şanlıurfa'da 13 yaşında anne olan N.Ç'nin dramı, Çorum'da ailesi tarafından önce 4 inek karşılığı, daha sonra da 10 bin lira başlık parası karşılığı evlendirilen 14 yaşındaki K.A'nın durumu yürekleri burktu ancak yetkililer küçük yaşta evlendirilen ve anne olan kız çocukları konusunda hâlâ önlem almadı." şeklinde devam eden bu haber diğer gazetelerde ve internet ortamın da yayınlanmıştır. Böyle bir duruma karşı aslında kamu görevlilerinin hiçbir şekilde önlem almamasına da önemli bir vurgu yapan haberin sonunda Çorum Barosu avukatlarından Özer Akpınar'ın verdiği bilgide "Bu konuda yasal düzenlemelerin yeterli olduğunu, ancak bu tür evliliklerin kolay kolay adli makamlara yansımadığını söyledi. Akpınar, "Çorum'da bu tür evliliklere sıkça rastlamak mümkün. Bu tüm ülke genelinde çok yaygın bir evlilik yöntemi. Bu yasal olmayan evlilikler ancak doğum ya da hastalanma nedeniyle hastanelere başvurulduğunda ortaya çıkıyor. Çorum adliyesinde bu tür yasal olmayan evliliklerin dosyası bir hayli kabarık" şeklinde yer almaktadır.*

**21 Nisan 2010 tarihinde Vatan gazetesinde "Siirt'te tecavüz depremi" başlıklı haber ile Siirt'te dördü kardeş, 7 ilköğretim okulu öğrencisi kızı 14-70 yaş arası onlarca erkek tecavüz ettiği yönünde kamuoyuna yansıyan olay bir rehber öğretmenin konuyu öğrenmesi ile gündeme gelmiştir. 100 kişi sorgulanmış birçok kişi tutuklanmıştır. Okulun Müdür Yardımcı F.K yargılama başlamasına rağmen halen yakalanmıştır. İhbar yükümlülüğünü yerine getiren öğretmen ise sürgüne gönderildiği okuldan üç ay sonra konunun gündeme gelmesi ile tekrar eski okula dönebilmiştir.*

Çocuk gelinler ile ilgili bir olay ise haberde belirtildiği gibi ancak kız çocuğun doğum yapması veya hastalanması sonucu köyün dışına yansırsa böyle bir olaya yasal bir müdahalenin/sürecin söz konusu olduğu görülmektedir. 2.Ağustos 2011 tarihinde buna benzer haberlerden biri, diğer gazeteler ile birlikte Vatan Gazetesinde " Şanlıurfa'da inanılmaz dram" başlığı ile yayınlandı. Türkiye'deki Yurttaşlık/Medeni Hukuk uygulamasını somut olarak ortaya koyan bu haber şu şekildedir."Şanlıurfa'da son iki günde hastaneye başvuran 11 kız çocuğunun hepsi hamile çıktı ŞANLIURFA'da, son iki günde hastaneye başvuran yaşları 14 ile 17 arasında değişen 11 kızdan birisi doğum yaparken, 10'unun da hamile olduğu ortaya çıktı. Doktorların şikayeti üzerine güvenlik güçlerince yapılan incelemede, kızların çocuk yaşta **nikahsız olarak evlendirildikleri ortaya çıktı. Tedavilerine başlanan kızların nikahsız olarak birlikte yaşadıkları saptanan ve gözaltına alınan kocaları ise tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.*

Sabah;23 Eylül 2011;Dövdüğü karısının boğazına karakolda bıçak dayadı; Erzurum'da 16 yıllık **imam nikâhli eşini feci şekilde dövdükten sonra kendisini şikâyete giden karısının boğazına polis merkezinde bıçak dayayan öfkeli koca, tutuklandı.*

"Sabah; 27 Ağustos.2011; Eski eşini diri diri gömdü; İstanbul'da bir kişi **dini nikahlı eski eşini, namusunu korumak için kaçırıp dövdükten sonra diri diri toprağa gömdü.*

Sabah; 11 Temmuz 2011; Edirne'de koca dehşeti; Karısı gösterilmeyen **imam nikahlı koca dehşet saçtı: ölü, 3 yaralı; Edirne'nin Uzunköprü ilçesinde meydana gelen olayda, evi terk*

eden nikahsız eşini görmek isteyen ve kadının ailesiyle tartışan koca, 2 kişiyi öldürdü, 3 kişiyi de yaraladı.

*Kanaltürk; 10 Ağustos 2011;Doğmadan Şiddete Uğradı; Kadına şiddetin en minik mağduru: Nimet HABİŞ, 8 aylık hamileyken imam nikahlı eşinin silahlı saldırısına uğradı. Bebeği zarar görmesin diye ellerini karnına siper eden kadın, kolundan ve omuzlarından yaralandı. Kadının öldüğünü zanneden öfkeli eş, oracıkta intihar etti. Rabia bebek, 1,5 ay önce dünyaya geldi ancak, herkes onu kadına şiddetin en küçük mağduru olarak hatırlayacak.

*CNN Türk, 10 Şubat 2011; **İmam nikahlı** eşini öldürdü, intihar etti! İstanbul Ümraniye'de dün sabah, 2 yaşındaki oğlunun annesi Arzu Yıldırım'ı öldürdüğü gerekçesiyle aranan Metin Çilingir, babasının mezarı başında intihar teşebbüsünde bulundu. Çilingir ağır yaralı olarak kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti.

Skytürk, 25.Haziran 2011; 18 yaşındaki imam nikahlı karısını öldürdü; Düzce'de **imam nikahlı eşi** tarafından bıçaklanan 18 yaşındaki bir kadın, kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti.

*Sabah 12.Ağustos 2011; Çocuklarını almak için **imam nikâhli eşini** öldürdü;

*Milliyet, 24 Haziran 2011; Gece gelen SMS için eşini öldürdü

23 yaşındaki Yılmaz Ç., telefonuna gece 02.00 sıralarında mesaj gelen **imam nikâhli eşini** evden sokağa kadar.

*Posta, 3.Temmuz 2011; 14 yaşındaki kız, **imam nikahlı eşini** sevgilisine öldürttü! Kocaeli'nin Dilovası ilçesinde 14 yaşındaki Ö.S, **imam nikahıyla** yaşadığı kişiyi, sevgilisi ile birlikte öldürdü.

*Son Dakika; 10 Haziran 2011;İkinci karısını kurşunlayıp intihar etti. Fatih'te, **dini nikahlı eşi** Neriman Abiş in kendisinden olan çocuğunu aldirmamasına sinirlenen Mahmut Yazıcıoğlu, kadını kurşun yağmuruna tuttu.

*Sabah, 3.Eylül 2011; “Kuma cinayeti”

*Posta;1 Nisan 2011; 14 yaşındaki kız intihara kalkıştı

*Bursa Hakimiyet, 13 Nisan 2009;**Dini nikahlı eşini** öldüren kadın adliyeye sevk edildi.

Gazete,20 Şubat 2010; 10 günlük eşini satırla öldürdü; **İmam nikahlı kocası** tarafından satırla öldürülen kadının çocukları koruma altına alındı.

*Star, 30 Mart 2008; İntikam için **imam nikahlı karısını** öldürdü”

*Vatan,2.Eylül 2011;19 yaşında 29 yerinden bıçaklanarak öldürüldü. Mersin'de, 19 yaşında 8 aylık çocuk sahibi genç kadın, cezaevinden yeni çıktığı ve **imam nikahlı** olduğu belirtilen kişi tarafından 29 yerinden bıçaklanarak öldürüldü.

2) Bazı raporlar

*TBMM; Kadın ve Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu “Erken yaşta evlilikler hakkında inceleme yapılmasına dair rapor/2010”

*USAK; “Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk Gelinler Raporu”

3)17 Eylül 2012 tarihli Radikal Gazetesi/ “16 yaşında, karnı burnunda bir cenaze”

“Ağrı Doğubayazıt'ta henüz 16 yaşında olan anne adayı Z.Ö., karnındaki 8.5 aylık bebeğiyle öldü. Çocuk yaşta evlendirilen kızın cenazesi, kesin ölüm nedeninin belirlenmesi için Trabzon Adli Tıp Kurumu'na gönderilirken, ‘kocası’, eşinin yaşını bilmediğini söyledi.

Olay,11 Eylül günü Doğubayazıt'a bağlı Suluçem Köyü'nde meydana geldi. Aynı köyde oturan Z.Ö. ile 26 yaşındaki Mehmet Ali Kaya, bir yıl önce ailelerinin rızasıyla imam nikâhı kıydı ve birlikte yaşamaya başladı. Bu beraberliğinden 8.5 aylık hamile olan Z.Ö., aniden rahatsızlanınca yakınları tarafından köy minibüsüyle devlet hastanesine getirildi. Acil serviste yapılan ilk müdahalenin ardından yoğun bakıma alınan Z.Ö. ve karnındaki bebeği kurtarılamadı. Çocuk yaşta hamile olan Z.Ö.'nün kalp krizinden hayatını kaybettiği tahmin edilirken anne ve babası hakkında da soruşturma başlatıldı.

‘Yaşını bilmiyordum’

Z Ö.'nün ölüm haberini alan yakınları Kürtçe ağıtlar yakarken, kocası Mehmet Ali Kaya şunları anlattı: "Eşim 8.5 aylık hamileydi. Hastalandığında ben ilçe merkezindeydim. 'Eşim kalp krizi geçiriyor' haberi geldi. Hemen hastaneye geldim. Önce acil servise, durumunun ağır olduğu anlaşılınca yoğun bakıma aldılar. 10 dakika sonra da eşimin ve bebeğimin öldüğünü söylediler. Dünyam yıkıldı. Evlendikten kısa süre sonra resmi nikah için kaymakamlığa gittim. Eşimin o zaman 15 yaşında olduğunu bilmiyordum. Nüfus müdürlüğündeki memur, eşimin 15 yaşında olduğunu, resmi işlemler için 18 yaşını beklememiz gerektiğini söyledi. Yaşını o zaman öğrendim. Ailesi de kızının evlilik için küçük olduğunu söylemedi." (Doğubayazıt / DHA)"

4) * http://www.sosyalhizmetuzmani.org/ck_antl.htm

*"O baba İstanbul'da yakalandı" Milliyet;6 Mart.2013

5)http://www.sosyalhizmetuzmani.org/kadin_sd_tr.htm

KAYNAKÇA

- Prof.Dr.M.İlhan Ulusun;"Türk Medeni Kanununun dünü ve bugünü"
- TBMM; Kadın ve Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu "Erken yaşta evlilikler hakkında inceleme yapılmasına dair rapor/2010"
- USAK; "Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk Gelinler Raporu"
- Schweizerische Zivilgesetzbuch /ZGB
Nihat Tarımeri, Çocuk Koruma(ma) Kanunu; Sabev Yayınevi; 2007-
- Nihat Tarımeri; Çocuk Koruma(ma) Kanunu 2, Sabev Yayınevi, 2008
- 4862 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun
- Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi(İstanbul Sözleşmesi)
- B.M Çocuk Hakları Sözleşmesi